

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljan po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 2. novembra 1881.

O b s e g: Pepel in razločki med gnojivostjo pepelov. — Koruzni metulj — nova nadloga. — Poročilo o prvi dolenski kmetijski razstavi v Novomestu. (Konec.) — Gospodarske novice. — Meje dežele Kranjske v raznih časih. (Konec) — Kje je stal grad Hengistburg? — Mirna a možata beseda vladnega namestnika nasproti ustavaškim kričačem v 12. seji deželnega zbora Kranjskega. — Idrija in Postojna niste na Kranjskem, ampak na Laškem. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Vabilo**Gospodarske stvari.**

gospodom družbenikom c. kr. kmetijske
družbe kranjske

Pepel in razločki med gnojivostjo pepelov.

v občni zbor v Ljubljani

23. dne novembra 1881.

(Zbor je v dvorani mestne hiše in se začne ob
9. uri dopoldne.)

Znano je — piše prof. Povše v „Gosp. Listu“ — da je pepel silno koristen gnoj posebno za senožeti, in izkušnje učé, da uže jeseni na senožeti potresen še bolje zdá, kakor če ga še le spomladi raztrosimo. Gotovo k temu pripomore jesenska in zimska moča, ki ga dobro raztopi in do korenin travnih rastlin dovede. Spomladi so pri nas navadno precej hudi vetrovi, ki gotovo ne pospešujejo razmetavanja pepela, pa ga tudi odnašajo ali odpihavajo s travnikov. Kakor se zgodaj jeseni posejano žito do zime lepo razraste, da zamore potem takoj spomladi, ko se narava zopet prebudi, vspešno rasti, tako tudi jesensko pepelenje utrdi travne korenike, katere spomladi zgodaj čvrsto poženo. Koliko pepel izdá, naj omenjam le to, da smo na naših šolskih senožetih letos trikrat — vsaj silni poletni suši v kljub — kosili in da je bila tudi tretja košnja prav povoljna, gotovo bolja kakor druga na sosednih senožetih.

Program obravnavam:

1. Predsednik odpre zborovanje.
2. Poročilo o delovanji glavnega odbora.
3. Predlog družbenega računa za leto 1880 in proračuna za leto 1882; račun v nadrobni razdelkih je v pisarnici družbe kmetijske na ogled razpoložen.
4. Poročila in predlogi podružnic in predlogi posameznih družbenikov po propisu §. 19. družbenih pravil.
5. Poročilo o pogozdovanji Krasa.
6. Volitev predsednika, tajnika in enega odbornika na mesto po družbinih pravilih izstopivših.
7. Volitev častnih in dopisovalnih udov.

Dostavek. Če odbor prejme kako kmetijsko orodje, kako seme itd. za razstavo, se bode to skupno z nekaterimi na družbenem vrtu pridelanimi vrstami krompirja in žitnimi semeni v zbornici razstavilo.

Vrhu tega objavlja centralni odbor, da bode častiti odsek za konjerejo na Kranjskem tudi ta dan popoludne ob 3. uri v isti dvorani svoj letni zbor samostojno imel in dotični program posebej razglasil.

Karol baron Wurzbach,
predsednik.

Dr. Jan. vitez Bleiweis-Trsteniški,
tajnik.

Treba pa znati, da iz slehernega lesa pepel ni enake vrednosti. Najvažniša obstojna dela pepela sta: Kali ali pepelik in fosforova kislina. Po kemiških preiskavah našlo se je, da v 100 delih se nahaja:

	kalija	fosfor. kislina
v pepelu iz bukovih polenov	16.4	7.5
„ iz bukovega vejevja	15.1	11.6
„ iz hrastovih drv	8.4	3.4
„ iz borovih drv	15.1	6.2
„ iz borovega vejevja	17.1	6.1
„ iz smrekovih drv	8.6	7.6
„ iz hojkinih drv	5.4	4.2

Iz tega razvidimo, da ni vse eno, ali smo potrosili na 1 oral travnika 25 cent. bukovega ali 25 centov hrastovega pepela; bukov pepel je ravno dvakrat toliko vreden, kakor hrastov.

Po teh zanesljivih številkah naj se tedaj naši gospodarji ravnajo, ko potresajo pepel na senožeti, posebno pa, ako ga kupujejo, da odločijo pepelu iz bukovih drv veliko večjo ceno, kakor onemu izvirajočemu iz takih krajev, kjer le hrastov les žgo.

Pepel od šote ima v sebi sicer jako malo kalija in fosforove kislina, zato pa ima dokaj ogljenčevokislega apna in gipsa v sebi, ter je za potrošenje po detelji

prav dobro porabljev; detelje namreč ljubijo gips, sploh apnene redilne snovi.

Gospodarji! porazumite se s svojimi gospodinjami, da vam prepusté ves pepel, katerega one za borne groše dosedaj prodajajo; potresite ga takoj sedaj jeseni na senožeti; videli bode v prihodnjem letu, kako zgodaj bo treba iti kosit prvo seno in kako obilna bo otava.

Potolažite svoje gospodinje, da vsled pepelenja senožeti bo pa toliko več sena, vsled tega bo mogoče bolje in več krav rediti, od katerih bo gospodinja dobivala več mleka in masla, ter se bo zamogla bogato odškodovati za one borne groše, katere je dobivala za pepel.

Pepel pa oživi tudi razvoj žlahniših trav, posebno tudi deteljic. Sploh bode gospodarji zadovoljniji videti res lepo zeleno trato namesto dosedanje rujave, gole, kakor tudi drugače mogoče ni, ker vsled pomanjkanja živeža morajo tudi travniki opešati. Kakor njive, tako tudi senožeti zahtevajo oskrbovanja, pridnega obdelovanja in gnojenja. Zapomniti si moramo, da zemlja pravi: Obdelaj ti mene ali te pa jaz izdelam!

Koruzni metulj — nova nadloga.

Visoko c. k. namestništvo poslalo je, kakor priloga „Slov. Gosp.“ poroča, vsem političnim uradom na Štajarskem sledeči ukaz:

„Kakor centralni odbor kmetijske družbe štajarske poroča, zazvedelo se je iz več okrajev, kako se koruzni metulj (koruzna gosenica, koruzni črv, Maiszünzler, Botis silacealis) hudo množi in žuga koruzo tu in tam celó uničiti. Koruza je pa v mnogih okrajih glavni sadež ali poljski pridelek. Ista gosenica škoduje tudi prosu na blizu enaki način.

Temu škodljivcu se najlože do živega pride, ako se ga lotimo, kedar je še gosenica ali črv ter v tej podobi živi v koruznih kocenih. Zato je najboljšo sredstvo, tega škodljivca uničiti, ako vse kocenje z njiv do čista pobere, jeseni ali pozimi, ter vse sežgemo. Gosenica ali črv zleze namreč jeseni v spodnje dele koruzine ter ostane čez zimo v kocenu tik nad korenjem. Če toraj kocen v ogenj vržemo in ga sežgemo, pokončamo koruzno veščo celó gotovo. Spomladi se gosenica ali črv v kocenji uže zabubi in kmalu iz bube izleti 10—16 dni poznej metuljček, ki potem obletava latovje koruzino in jajčka polaga na nje; iz jajček pa izlezejo zopet gosenice ali črvi in tako se pokončavanje koruze od prej začne.

Iz povedanega pa je tudi jasno, da požiganje koruznega kocenja le tedaj pomaga, ako se ga cela okolica ob pravem času loti. Politični uradi naj toraj srenje svojih okrajev primerno podučijo ter jih napotijo, da se potrebnega dela ob pravem času ljudje v obče lotijo. Okrajnih zastopov odbori naj podpirajo politične urade.“

Poročilo o prvi dolenski kmetijski razstavi v Novomestu.

Spisal Anton Derganc.

(Konec)

Častne diplome in pohvalna pisma so dobili sledeči gospodje za zgoraj nazvane reči.

Častne diplome 1. reda:

Gospodje: Ervin grof Auersperg, grof Barbo, Ivan Engelthaler, baron Gagern, Ivan Knavs, kmetijska po-

družnica v Metliki, Anton Ogulin, dr. Jos. Rozina, bar. Vampold in gospá Ana Jelenc.

Častne diplome 2. reda:

Gospodje Anton Aleš, Anton Blagne, M. Fahrner, Fr. Gregorič, Fr. Gustin, Martin vitez Hočevar, Edv. Kuralt, Fr. vitez Langer, Jak. Mehora, Viljem Pfeifer, Jos. vitez Savinšek, Osv. Schwarzer, Fr. Šveiger, Ant. Smola, dr. J. Supan, Fr. Wacha.

Pohvalna pisma:

Gospodje: Al. Črnič, Tous. vitez Fichtenau, Jož. Hren, J. Jovančič, Fr. Kastelic ml., Fr. Kerin, Jak. Košak, Jož. Košak, Ivan Pfeifer, Fr. Pintar, Fr. Rus, Fl. Zorko.

Konečno naj omenim še izvauredno veselega in živahnega banketa, ki so ga imeli udje kmetijske podružnice novomeške, razstavniki in mnogo drugih gostov v ponedeljek večer v čitalnični restavraciji. Pri banketu toastiral je predsednik razstavnega odbora, gosp. Anton Ogulin, na Nj. veličanstvo, ter omenil brezštevilnih zaslug, ki pridobil si jih je presvitli naš vladar osobito za kmetijstvo. Tako je toastiral tudi predsednik kmetijske podružnice gosp. dr. Albin Poznik na c. kr. deželnega predsednika velečast. gosp. Andr. Winklerja, potem odbornik kmetijske podružnice gosp. J. Deak na c. kr. okrajnega glavarja gosp. J. Ekelna, in tajnik kmetijske podružnice na vodjo deželne sadje- in vinorejske šole in zastopnika c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani gosp. R. Dolenca. Vrh teh vrstile so se druge napitnice in govori, izvrstno petje novomeških pevcev in vrla godba meščanska. Kdor je bil pri tej krasni veselici navzoč, rekel je, da mu ostane vse žive dni v veselem spominu.

Vsi pa, ki ogledali so si razstavo, zapustili so jo z največjo zadovoljnostjo, očitno izrekli hvalo kmetijski podružnici in vrlemu voditelju gosp. Ogulinu z željo, da bi se ponavljale kmetijske razstave vsako leto v raznih krajih, in da bi udeleževali se taistih posebno kmetje in posebno razstavljal kmetijske pridelke, kajti prav po tej poti bode korist razstav očitna in potem se bomo prepričali tudi o kmečkem napredku v poljedelstvu, v sadjereji in vinoreji. V to Bog pomoz!

Gospodarske novice.

Staro sadno drevo.

Na Českem je — kakor „Elbezeitung“ poroča — hruška 232 let stara, najstarše sadno drevo. Posestniku Štefanu Fischerju je donesla letos okoli 60 gold., to je, 6% dohodek od kapitala 1000 gold. Prejšnja leta donasala je včas celó po 100 gold. pridelka na leto.

Zgodovinske stvari.

Meje dežele Kranjske v raznih časih.

(Konec.)

Kranjska v novejšem času.

V takem obsežku, od Ljubelja do Reškega zaliva, in od Krškega polja do Tržaškega zaliva, je stala kranjska dežela do leta 1809.; samo od Goriške knežije, ki je leta 1500. prišla k Avstriji, se je Idrija začela ločiti in h Kranjski prištevati; kar je ondašnje rudarstvo leta 1580. prišlo v last nadvojvodi Karolu, na-